

แนวทางการพัฒนาระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร
เพื่อรองรับการเป็นองค์กรดิจิทัล

Guidelines for developing the Revenue Department's e-Tax Invoice &
e-Receipt System to support Digital Transformation

ศรัณย์ปภัสร ยมะคุปต์¹ & รัฐศิรินทร์ วังกานนท์²

Saranphapat Yamakoop¹ & Ratthasirin Wangkanond²

Corresponding author: 6714832039@rumail.ru.ac.th

Received:25/08/69 Revised: 08/09/69 Accepted: 09/09/69

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า กรมสรรพากรมีการวางรากฐานเชิงสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีและกฎหมายรองรับอย่างครอบคลุม ทั้งการกำหนดรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ 5 ประเภท คือ ใบกำกับภาษีเต็มรูปแบบ ใบกำกับภาษีอย่างย่อ ใบเพิ่มหนี้ ใบลดหนี้ และใบรับ การเปิดช่องทางลงทะเบียนอนุมัติสิทธิผ่านระบบอัตโนมัติด้วยใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ตนเองและการอนุมัติผ่านผู้ให้บริการ Service Provider ตลอดจนการพัฒนาช่องทางรับส่งข้อมูลและระบบตรวจสอบความถูกต้องของไฟล์ XML ตรวจสอบลายมือชื่อดิจิทัล ได้สูงสุดถึง 8 ล้านไฟล์ต่อวัน ปัญหาอุปสรรคสำคัญ คือ มาตรฐานโครงสร้าง XML บางส่วนยังไม่ครอบคลุมธุรกรรมบางประเภท ความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติสิทธิด้วยเจ้าหน้าที่ ตลอดจนภาระต้นทุนในการจัดหาใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการรายย่อย แนวทางการพัฒนาระบบโดยการปรับปรุงกฎหมายและโครงสร้างข้อมูลให้ยืดหยุ่น การยกระดับกระบวนการอนุมัติสิทธิเข้าสู่อัตโนมัติเต็มรูปแบบ การปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรมระบบไอทีสู่รูปแบบ Cloud-Native และการนำฐานข้อมูลภาษีดิจิทัลไปเชื่อมโยงวิเคราะห์ขั้นสูงเพื่อจัดทำแบบแสดงรายการภาษีล่วงหน้า ตลอดจนการคืนภาษีที่รวดเร็ว ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนกรมสรรพากรสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลที่ทำงานด้วยข้อมูลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ใบกำกับภาษีและใบรับอิเล็กทรอนิกส์ ; ลายมือชื่อดิจิทัล ; ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

¹ Student, Master of Public Administration Program, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

² Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Abstract

This qualitative research collected data through document analysis and in-depth interviews with seven key informants. The research findings revealed that the Revenue Department had established a comprehensive technological architecture and legal foundation. This included defining five types of electronic document formats: full tax invoices, abbreviated tax invoices, debit notes, credit notes, and receipts. Furthermore, it facilitated automated authorization registration channels utilizing users' own electronic certificates and authorization via Service Providers, alongside developing data transmission channels and validation systems for XML files and digital signatures capable of processing up to 8 million files per day. Significant problems and obstacles included the inadequacy of some XML structural standards to cover certain transactions, delays in the manual authorization approval process by officers, and the cost burden of acquiring electronic certificates for small-scale entrepreneurs. Proposed system development guidelines involved amending laws and data structures to enhance flexibility, upgrading the authorization approval process to be fully automated, shifting the IT system architecture to a Cloud-Native model, and integrating the digital tax database for advanced analytics to enable pre-filled tax returns and accelerated tax refunds. These measures will ultimately drive the Revenue Department toward becoming a truly data-driven digital organization.

Keywords: e-Tax Invoice & e-Receipt; Digital Signature; Digital Certificate

บทนำ

การเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลของกรมสรรพากร ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานทางภาษีของประเทศ เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยให้ก้าวทันยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง แต่ในอดีตที่ผ่านมา ระบบการบริหารจัดการภาษีและเอกสารทางการค้ายังคงติดอยู่ในกับดักของระบบเอกสารกระดาษเป็นหลัก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและต้นทุนแฝงมหาศาล ทั้งในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ การจัดส่ง และพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสารที่ต้องสำรองไว้นานหลายปีตามที่กฎหมายกำหนด นอกเหนือจากต้นทุนด้านเม็ดเงินแล้ว กระบวนการทำงานในรูปแบบเดิมยังมีความล่าช้าและเสี่ยงต่อความผิดพลาดอันเกิดจากฝีมือมนุษย์เนื่องจากเจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาจำนวนมากในการคัดแยกข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องด้วยตาเปล่า อีกทั้งเอกสารกระดาษยังง่ายต่อการสูญหาย ปลอมแปลง หรือถูกนำมาใช้เวียน ซึ่งกลายเป็นช่องโหว่สำคัญในการทุจริตและการเกิดขึ้นของใบกำกับภาษีปลอมที่สร้างความเสียหายต่อระบบรายได้ของรัฐมาโดยตลอด

เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินและภาษีของประเทศ รัฐบาลได้ผลักดัน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยกรมสรรพากรได้รับมอบหมายเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบ โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และได้เปิดตัวระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ขึ้นในปี พ.ศ. 2560 โดยมีส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้กองบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ (บอ.) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ระบบนี้ไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนเอกสารกระดาษให้อยู่ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลเท่านั้น แต่เป็นการปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรมกระบวนการทำงาน โดยใช้วิธีการลงลายมือชื่อดิจิทัล เพื่อสร้างเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย สามารถตรวจสอบความถูกต้อง ป้องกันการแก้ไขเปลี่ยนแปลง และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย กรมสรรพากร และผู้ให้บริการระบบ เข้าด้วยกันโดยอัตโนมัติ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร ศึกษาปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร และศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร เพื่อรองรับการเป็นองค์กรดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเจาะลึกกระบวนการทำงาน โครงสร้างเทคโนโลยี และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร ศึกษากฎหมาย ประมวลรัษฎากร ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ข้อเสนอแนะมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นต่อธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของ ETDA คู่มือปฏิบัติงาน และรายงานการประเมินผลโครงการ

2. การวิจัยสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ใช้คำถามแบบเดียวกัน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดด้านระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นองค์กรดิจิทัล โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ได้แก่ หัวหน้าส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ กองบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 คน, นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ ส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 2 คน, นักวิชาการภาษีปฏิบัติการ ส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 คน, เจ้าหน้าที่ลูกจ้างประจำ ส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ Outsource ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ซึ่งเป็นคู่สัญญาในการพัฒนาระบบของกรมสรรพากร จำนวน 2 คน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร

ผลการวิจัยพบว่า กรมสรรพากรได้ขับเคลื่อนระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ภายใต้กรอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ โครงการที่ 3 คือ ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยแบ่งโครงสร้างการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้านสำคัญ ดังนี้

ด้านนโยบาย กฎหมาย และมาตรการสร้างแรงจูงใจ พบว่า ในปัจจุบันกรมสรรพากรยังไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มทุกรายต้องจัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากต้องคำนึงถึงความพร้อมและต้นทุนการเปลี่ยนผ่านของภาคเอกชน กรมสรรพากรจึงใช้กลไกการสร้างแรงจูงใจทางภาษีเป็นเครื่องมือหลัก เช่น การออกมาตรการลดหย่อนภาษี Easy e-Receipt ปี 2568 ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการทั่วไปเข้าร่วมในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจำนวน 1,210 ราย และวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมจำนวน 40 ราย นอกจากนี้ยังมีมาตรการการขยายระยะเวลามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้สิทธิประโยชน์หักรายจ่ายลงทุนและค่าบริการตรวจประเมินกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้ 2 เท่า ออกไปอีก 2 ปี (สิ้นสุดปี 2570) ส่งผลให้ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2569 มีจำนวนผู้ประกอบการที่เข้าสู่ระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt สะสมรวมทั้งสิ้น 10,423 ราย

ด้านกระบวนการลงทะเบียนและการอนุมัติสิทธิ กรมสรรพากรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการเลือกรูปแบบการลงทะเบียนขอจัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ตามความพร้อมขีดความสามารถได้ 2 ช่องทางหลัก คือ

1. กลุ่มที่จัดหาใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเอง โดยทำการลงทะเบียนผ่านโปรแกรม Ultimate Sign & Viewer ซึ่งระบบจะตรวจสอบความถูกต้องของใบรับรองและอนุมัติสิทธิให้โดยอัตโนมัติทันที ปัจจุบันพบว่าผู้มีให้บริการจำหน่ายใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ที่กรมสรรพากรประกาศรายชื่อและอยู่ภายใต้การรับรองของผู้ให้บริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติอยู่ 3 ราย ได้แก่ 1) บริษัท ไทยดิจิทัล ไอดี จำกัด หรือ TDID 2) บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (มหาชน) หรือ INET และ 3) บริษัท คอมมูนิเคชั่น เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ TKC สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...ผู้ให้บริการ CA หรือผู้ให้บริการที่จำหน่ายใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการรับรอง ปัจจุบันจะมีอยู่ 3 ราย คือ TDID, INET และ TKC...” และยังสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 (2569) ให้ข้อมูลว่า “...ผู้ให้บริการ CA ที่ได้รับการประกาศรายชื่อ จะอยู่ภายใต้การรับรองของผู้ให้บริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ หรือเรียกว่า Thailand NRCA ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม...”

2. กลุ่มที่เลือกใช้บริการผ่านผู้ให้บริการ Service Provider เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ไม่ประสงค์ที่จะจัดหาใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์เอง โดยผู้ประกอบการในกลุ่มนี้จะต้องยื่นแบบคำขอ บ.อ.01 พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุมัติให้ผู้มีสิทธิจัดทำ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ หรือกองบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์จะต้องเข้ามาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและอนุมัติผ่านระบบบริหารจัดการสิทธิภายในกรอบระยะเวลา 7 วันทำการ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...กระบวนการในการรับเอกสารตลอดไปจนถึงการอนุมัติ จะมีแนวปฏิบัติที่ มจ. 1/2568 เรื่องการรับคำขอและแจ้ง

เปลี่ยนแปลง การจัดทำ ส่ง หรือเก็บรักษา ใบกำกับภาษี หรือใบรับ โดยใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ในการลงลายมือชื่อ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีหน้าที่รับเอกสารและอนุมัติผ่านระบบบริหารจัดการฯ ภายใน 7 วันทำการ...”

ด้านเทคโนโลยีและช่องทางการนำส่งข้อมูล พบว่า เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ต้องถูกจัดทำให้อยู่ในรูปแบบไฟล์ XML ตามมาตรฐาน ชมร. 3-2560 และผู้ประกอบการที่เข้าระบบมีหน้าที่นำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากรภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องนำส่งให้กรมสรรพากรประกอบด้วย 4 ประเภทข้อมูล คือ ข้อมูลใบกำกับภาษีเต็มรูป ข้อมูลใบเพิ่มหนี้ ข้อมูลใบลดหนี้ และข้อมูลใบรับ โดยข้อมูลใบกำกับภาษีอย่างย่อไม่ต้องนำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากรแต่อย่างใด ซึ่งระบบกรมสรรพากรรองรับการเชื่อมต่อ 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ Web Upload, Host to Host (สำหรับกลุ่มที่มีปริมาณเอกสารมากกว่า 500,000 ฉบับ/เดือน) และช่องทาง Service Provider ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนผู้ให้บริการที่ผ่านการรับรองจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวม 23 ราย (แบ่งเป็นระดับ Basic 5 ราย และระดับ Advance 18 ราย) โดยโครงสร้างสถาปัตยกรรมทางระบบในปัจจุบันมีศักยภาพในการรองรับการรับส่งไฟล์โดยไม่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบงานอื่น สูงสุดเฉลี่ยที่ 8 ล้านไฟล์ต่อวัน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...การนำส่งข้อมูลผ่านช่องทาง Web Upload ระบบจะทำการ Validate ทันที และสามารถตรวจสอบผลได้ในเมนู User Profile ทางเว็บไซต์ e-Tax ส่วนช่องทาง Host to Host และ Service Provider ข้อมูลจะวิ่งมาตามท่อที่เรียกว่า MPLS แยกต่างหากจากช่องทาง Web Upload ระบบจะทำการ Validate และตอบกลับโดยเรียกว่า Acknowledgement และแจ้งผลการตรวจสอบเรียกว่า Response Message โดยใช้เวลาตอบกลับเสี้ยววินาที...”

ผู้วิจัยสามารถสรุปความแตกต่างออกมาได้ตามแต่ละช่องทาง ดังนี้

คุณลักษณะ/ช่องทาง	Web Upload	Host to Host	Service Provider
กลุ่มเป้าหมายหลัก	ผู้ประกอบการขนาดกลางไปจนถึงขนาดเล็ก	องค์กรขนาดใหญ่ที่มีปริมาณธุรกรรมนำส่งสูง	ผู้ประกอบการที่ไม่ต้องการลงทุนระบบเอง
รูปแบบการเชื่อมต่อ	อัปโหลดไฟล์ XML หรือ Zip ผ่าน Web Browser	ใช้การส่งแบบ MPLS	เชื่อมต่อผ่านโปรโตคอล ebxml บน MPLS
การตอบรับ	ตรวจสอบผ่านเมนู User Profile หัวข้อ Tracking	ส่ง Acknowledgment & Response ในเสี้ยววินาที	ส่ง Acknowledgment & Response ในเสี้ยววินาที

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt

ของกรมสรรพากร

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลสนามและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก พบว่า ในด้านของกฎหมายและนโยบายที่ยังไม่ได้มีการบังคับใช้ระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่มีความพร้อมแต่ไม่ยอมเข้าระบบ หรือ เข้าระบบมาแล้วแต่ไม่ได้มีธุรกรรมในการออก e-Tax Invoice & e-Receipt แต่อย่างใด รวมถึงการไม่มีบทลงโทษในกรณีที่ผู้ประกอบการที่อยู่

ในระบบไม่นำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากร ส่งผลให้การผลักดันนโยบายดิจิทัล ลดการใช้กระดาษยังไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ และส่งผลให้การที่กรมสรรพากรจะนำข้อมูล e-Tax Invoice & e-Receipt เพื่อมาใช้เป็น Big Data ในการยกระดับนวัตกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี เช่น การ Prefill ข้อมูล เพื่อให้ผู้เสียภาษีตรวจสอบข้อมูลทางภาษีได้อัตโนมัติ ยังไม่สามารถทำได้ทั้งหมด และพบปัญหาในด้านของการกำหนดมาตรฐานโครงสร้างข้อมูล โดยพบว่าโครงสร้างข้อมูลปัจจุบัน คือ ขมธอ.3-2560 ไม่มีโครงสร้างข้อมูล เงินมัดจำ เงินรับล่วงหน้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับรูปแบบธุรกิจในปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...กฎหมายปัจจุบันไม่ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่นำส่งข้อมูลภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายมีการจัดทำ e-Tax Invoice & e-Receipt จริง แต่ไม่นำส่งข้อมูลให้กรมสรรพากร ส่งผลการประมวลผลข้อมูลของกรมสรรพากรเกิดความขัดข้อง...”

ประการที่สอง พบว่า ในด้านของระบบเทคโนโลยี พบว่าระบบกรมสรรพากรในการทำงานรับไฟล์ข้อมูลจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ช่องทาง จะสามารถรับสูงสุดโดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบงานอื่นได้ในปริมาณประมาณ 8 ล้านไฟล์ต่อวัน ซึ่งพบว่าอาจไม่เพียงพอต่อปริมาณข้อมูลที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ในปัจจุบันที่มีผู้ประกอบการนำส่งไฟล์ข้อมูลในปริมาณจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงวันที่ 13 14 และ 15 ของในแต่ละเดือน ที่พบว่ามีการนำส่งข้อมูลของผู้ประกอบการสูงสุดถึง 10 ล้านไฟล์ต่อวัน ส่งผลกระทบต่อการตอบกลับทั้งการตอบกลับแบบ Acknowledgment และ Response Message มีความล่าช้า โดยพบว่าใช้เวลาตอบกลับมากกว่า 1 วัน และการ Validate ไฟล์ที่ผู้ประกอบการนำส่งเข้ามาพบปัญหาอยู่ 2 ส่วน คือ ใบบรรองอิเล็กทรอนิกส์ในการลงลายมือชื่อดิจิทัลมีสถานะหมดอายุ หรือ ถูกเพิกถอนไปแล้ว และ ข้อมูลบางรายการไม่เป็นไปตามโครงสร้างตาม ขมธอ.3-2560 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...ข้อมูลการนำส่งจากทั้ง 3 ช่องทาง พบว่าจะมีปริมาณจำนวนมากมหาศาล ในช่วงวันที่ 13, 14 และ 15 ของแต่ละเดือน โดยสถิติพบว่ามีจำนวน 10 ล้านไฟล์ต่อวัน ส่งผลกระทบต่อการตอบกลับทั้ง Acknowledgment และ Response Message โดยใช้เวลามากกว่า 1 วัน...”

ประการที่สาม พบว่า ในด้านบุคลากรส่วนกลางที่มีไม่เพียงพอต่อหน้าทำงาน โดยขาดบุคลากรในตำแหน่งเฉพาะด้านเชิงลึกทางด้านคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้การทำงานบางประการจะต้องจัดหาบุคลากรจากส่วนงานอื่นเพื่อมาดำเนินการ อีกทั้งการที่ยังไม่ได้กระจายอำนาจบางประการไปยังสำนักงานสรรพากรพื้นที่ เช่น การอนุมัติ การอนุญาต ผู้ให้บริการ Service Provider, การขอเชื่อมต่อการนำส่งแบบ Host to Host เป็นต้น ส่งผลให้ช่วงที่ผู้ประกอบการสนใจเข้าระบบจำนวนมากก็จะส่งผลให้การทำงานล่าช้า สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...ตามโครงสร้างตำแหน่งของส่วนงาน พบว่า ในส่วนบริการออกไปรับรองอิเล็กทรอนิกส์ยังขาดตำแหน่งทางด้านคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้การทำงานบางอย่าง จะต้องใช้บุคลากรทางด้านคอมพิวเตอร์จากส่วนงานอื่น...”

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร

ผลการวิจัยพบว่า จำเป็นต้องยกระดับการทำงานอย่างครอบคลุมใน 3 ด้านหลัก เริ่มจากด้านกฎหมายและนโยบาย ที่ควรกำหนดแผนงานบังคับใช้ระบบกับผู้ประกอบการทุกรายอย่างชัดเจน พร้อมเพิ่มบทลงโทษหากไม่ส่งข้อมูลภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขณะเดียวกันควรสร้างแรงจูงใจระยะยาว เช่น การลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs ที่เข้าร่วมโครงการ และการเร่งรัดกระบวนการคืนภาษีให้รวดเร็วขึ้น รวมถึงการสนับสนุนใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์จากกรมสรรพากรเพื่อใช้ลงลายมือชื่อดิจิทัลโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งช่วยลดภาระต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการที่ยังไม่พร้อม สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...ควรเพิ่มบทกำหนดโทษกรณีผู้ประกอบการไม่นำส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้กรมสรรพากรภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป...”

ในส่วนของการดำเนินการดำเนินงานของระบบ ควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ระบบ Cloud ตามนโยบาย Cloud First Policy ของภาครัฐ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพการรองรับและประมวลผลไฟล์ข้อมูลพุ่งสูงขึ้นจากเดิม 8 ล้านไฟล์เป็น 30 ล้านไฟล์ต่อวัน ควบคู่ไปกับการพัฒนาศูนย์รวมบริการในรูปแบบ Web Portal ที่จัดทำรูปแบบเอกสารมาตรฐานกลางไว้ให้ผู้ประกอบการใช้งานได้สะดวก นอกจากนี้ การพัฒนาช่องทาง API ที่มีความเสถียรและปลอดภัย ตามมาตรฐานสากล ร่วมกับการติดตั้ง API Gateway เพื่อป้องกันการถูกโจมตีระบบ จะช่วยให้ภาคเอกชนสามารถเชื่อมต่อบริบบัญชีหรือ ERP เข้ากับกรมสรรพากรได้โดยตรง สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “ควรยกระบบงาน e-Tax Invoice & e-Receipt ขึ้นทำงานบนระบบ Cloud เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และความเร็วของระบบในการทำงาน ตอบสนองนโยบายที่ให้ภาครัฐใช้ระบบคลาวด์ เรียกว่า Cloud First Policy

สุดท้ายคือด้านการบูรณาการประสานความร่วมมือ ซึ่งกรมสรรพากรควรผนึกกำลังกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน โดยร่วมมือกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ในการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ส่วนกลางเพื่อใช้ในการลงลายมือชื่อที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศและการพัฒนาระบบคลาวด์ภาครัฐ เพื่อสร้างเสถียรภาพสูงสุดให้กับระบบ พร้อมทั้งประสานงานกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) ในการปรับปรุงโครงสร้างข้อมูลให้เท่าทันบริบทธุรกิจยุคใหม่ ตลอดจนร่วมมือกับธนาคารแห่งประเทศไทยภายใต้โครงการ PromptBiz เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการชำระเงินเข้ากับการออกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และส่งตรงมายังกรมสรรพากรโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเร็วและอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลให้แก่ทั้งผู้ประกอบการและผู้เสียภาษี สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 (2569) โดยให้ข้อมูลว่า “...ควรผลักดันนโยบายและมีกฎหมายในการให้มีใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพากร เพื่อใช้ในการลงลายมือชื่อดิจิทัล ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ...”

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลเรื่องการขับเคลื่อนระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากรพบว่า ในปัจจุบันกรมสรรพากรดำเนินงานผ่าน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านนโยบายและกฎหมายที่ยังใช้กลไกสร้างแรงจูงใจทางภาษีแทนการบังคับใช้ ด้านการลงทะเบียนที่มีทั้งรูปแบบจัดหาใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์เองและผ่านผู้ให้บริการ

Service Provider และด้านเทคโนโลยีที่รองรับการนำส่งไฟล์ XML ผ่าน 3 ช่องทางหลัก การดำเนินงานยังประสบปัญหาอุปสรรคสำคัญ 3 ประการ คือ การขาดกฎหมายบังคับใช้และบทลงโทษทำให้การนำข้อมูลไปทำ Big Data เพื่อ Prefill ยังไม่สมบูรณ์ ตลอดจนโครงสร้างข้อมูลเดิมยังไม่รองรับธุรกรรมบางประเภท ปัญหาเสถียรภาพระบบเทคโนโลยีที่รองรับได้เพียง 8 ล้านไฟล์ต่อวัน ทำให้เกิดการค้างส่งและความล่าช้าในการตอบกลับช่วงหนาแน่น และปัญหาขาดแคลนบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทางรวมถึงการรวมศูนย์อำนาจอนุมัติไว้ที่ส่วนกลาง สำหรับแนวทางการพัฒนาระบบการปรับปรุงโดยการกำหนดแผนบังคับใช้กฎหมายควบคุมการให้สิทธิประโยชน์ภาษี ยกระดับระบบเทคโนโลยีไปสู่ Cloud First Policy และพัฒนาช่องทาง API เพื่อเพิ่มขีดความสามารถรองรับข้อมูลเป็น 30 ล้านไฟล์ต่อวัน พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น DGA, ETDA และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อปรับปรุงมาตรฐานข้อมูลและเชื่อมโยงระบบชำระเงินอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการบริหารจัดการเก็บภาษีได้อย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การขับเคลื่อนระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากรเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของการนำ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และ ทฤษฎีรัฐบาลดิจิทัล มาปรับใช้ในบริบทไทย มุ่งเน้นกระบวนการทำงานที่เน้นประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และการปรับลดความเอะอะของระบบราชการดั้งเดิม เปลี่ยนผ่านจาก "เอกสารกระดาษ" สู่ "ข้อมูลดิจิทัลที่สามารถประมวลผลได้อัตโนมัติ" เพื่อสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในระบบเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

1.ด้านการดำเนินงานระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt และมาตรการจูงใจ พบว่า กรมสรรพากรดำเนินการระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt โดยอาศัยกลไกเชิงนโยบายและมาตรการจูงใจ (เช่น มาตรการ Easy e-Receipt ปี 2568, มาตรการดึงวิสาหกิจชุมชนเข้าระบบ, มาตรการให้สิทธิประโยชน์รายจ่ายลงทุน 2 เท่าที่ขยายไปจนถึงปี 2570) ส่งผลให้มีผู้ประกอบการเข้าร่วมระบบสะสมถึง 10,423 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2569) นอกจากนี้ยังมีการควบคุมมาตรฐานผู้ให้บริการเอกชน (Service Provider) ร่วมกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ การที่กรมสรรพากรไม่ได้ใช้วิธีบังคับทางกฎหมายในทันที แต่เลือกใช้ "มาตรการจูงใจทางภาษี" สอดคล้องกับหลักการของ Christopher Hood (1991) ในมิติของการบริหารงานที่คล่องตัวแบบภาครัฐกิจและการมุ่งเน้นวินัยและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

กรณีการดึงภาคเอกชนเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการจัดทำหรือนำส่งข้อมูล (Service Provider) จำนวน 23 ราย สะท้อนให้เห็นแนวคิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรให้เล็กลงและคล่องตัวผ่านการจ้างเหมาหรือแบ่งงานให้เอกชนดำเนินการแทน เพื่อลดภาระงานของเจ้าหน้าที่รัฐและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะ รวมถึงยุทธศาสตร์ SMILE RD (กลยุทธ์ Modernization & Inclusivity & Innovation) การบูรณาการผู้ประกอบการหลากหลายกลุ่ม รวมถึงกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (SMEs ระดับฐานราก) สอดรับกับยุทธศาสตร์ Inclusivity & Innovation

และ Digitization ที่มุ่งสร้างระบบภาษีที่ครอบคลุมและไร้รอยต่อ (One Seamless Tax Ecosystem) ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติน หนูเจริญกุล และ ปริณภา จิตราภรณ์ (2566) ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ และโดยปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ

2. ปัญหา อุปสรรค และกระบวนการตรวจสอบไฟล์ข้อมูล พบว่า ระบบการรับไฟล์ XML กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องนำส่งภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป แม้ระบบจะถูกออกแบบมาให้รับไฟล์ได้สูงสุดถึง 8 ล้านไฟล์ต่อวัน แต่ในกระบวนการทำงานจริง เจ้าหน้าที่และผู้ควบคุมระบบยังต้องผ่านขั้นตอนตรวจสอบทางเทคนิคหลายระดับ เช่น ระบบ Identity & Access เพื่อเช็กสิทธิ์ลายมือชื่อดิจิทัลกับ CA ทั้ง 3 ราย (TDID, INET, TKC) ซึ่งหากผู้ประกอบการใช้ใบรับรองนอกเหนือจากนี้ก็จะเกิดข้อผิดพลาดทันที สอดคล้องกับแนวคิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ระดับที่ 3 และ 4 จากแนวคิดประเภทและระดับบริการ กรมสรรพากรก้าวข้ามระดับบริการขั้นที่ 3 (ธุรกรรมออนไลน์เดี่ยว เช่น e-Revenue) ไปสู่ ระดับที่ 4 (การเชื่อมโยงข้อมูลข้ามหน่วยงาน - Linkage Center/GDX) แล้วอย่างชัดเจน เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ตรวจสอบรับรองมาตรฐานร่วมกับ ETDA และตรวจสอบสิทธิ์ลายมือชื่อแบบ Real-time กับ CA ภาคเอกชน

ปัญหาเชิงเทคนิคที่เกิดจากความหลากหลายของมาตรฐานไฟล์และข้อจำกัดของผู้ให้บริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ สะท้อนว่า ระบบดิจิทัล ยังต้องการแนวปฏิบัติร่วมที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งานมากขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒน่องค์การ วัตถุประสงค์การวิจัยระบุถึงข้อจำกัดในฝั่งเจ้าหน้าที่ บอ. และ Outsource เมื่อวิเคราะห์ผ่านระดับการพัฒน่องค์การ โดยเฉพาะ ระดับองค์การ จะพบว่า การปรับกระบวนการทำงานจากกระดาษมาเป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบนั้น สร้างผลกระทบเชิงระบบต่อภาระงานของบุคลากร สะท้อนตามทฤษฎีที่ระบุว่า "การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นภายในองค์กรเสมอ" และผลการศึกษายังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ พงศ์เทพ หนูแก้ว (2561) ที่ระบุว่า ผู้ประกอบการยังคงมีภาระซับซ้อนในการจัดเก็บและจัดทำรายงานภาษีซื้อขาย และสอดคล้องกับ กฤติน หนูเจริญกุล และ ปริณภา จิตราภรณ์ (2566) ซึ่งระบุว่า "ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ" และ "การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน" (UI/UX) เป็นปัจจัยส่งอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จของการใช้งานระบบ e-Tax ปัญหาความซับซ้อนของไฟล์ XML และระบบตรวจสอบลายมือชื่อ CA จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข

3. แนวทางการพัฒนาระบบเพื่อรองรับการเป็นองค์กรดิจิทัล พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากร มุ่งเน้นการยกระดับโครงสร้างเทคโนโลยี (UI/UX, Cloud) และการนำไฟล์ข้อมูลดิจิทัลไปใช้ประมวลผลเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อใช้ประเมินความเสี่ยงและตรวจสอบภาษีแทนการสุ่มตรวจแบบเดิม สอดคล้องกับแนวคิดรัฐบาลดิจิทัลยุค 2569 การพัฒนาไปสู่ระบบอัตโนมัติ สอดคล้องกับรายงานของกรมประชาสัมพันธ์ (2569) เรื่อง "Zero Paper, High Speed" และการทำ "Smart Licensing / Single Sign-On" การที่สรรพากรนำฐานข้อมูล XML ไปใช้จัดทำ Big Data สอดรับกับแนวคิด Open Data Platform & Data Exchange Platform ของรัฐบาลดิจิทัล และแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (พ.ศ. 2566-2570) ที่มีหลักการจัดเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวแต่ใช้ร่วมกันได้หลากหลายผ่านระบบ GDX ตรงกับยุทธศาสตร์ SMILE RD (กลยุทธ์ Digitization & Efficiency) การ

เปลี่ยนผ่านสู่ระบบคลาวด์และการใช้ Big Data เพื่อการวิเคราะห์ความเสี่ยง คือภาพสะท้อนของการยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภาครัฐและสร้างกระบวนการตรวจสอบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในวิสัยทัศน์ของกรมสรรพากร (One RD) และสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับผลการศึกษาของ อาริรัตน์ วัฒนจิง และ อุษา บุญถื่อ (2567) ที่ชี้ว่า "ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร" "การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง" และ "คุณภาพของระบบ" เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่กำหนดประสิทธิภาพในการใช้งานระบบ e-Tax ดังนั้น การพัฒนาระบบโครงสร้างคอมพิวเตอร์และคลาวด์ตามคู่มือหรือแนวทางโมเดลที่ผู้วิจัยเสนอ จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะช่วยผลักดันให้การใช้งานในระดับปฏิบัติการประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลเรื่องการขับเคลื่อนระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt ของกรมสรรพากรพบว่า ในปัจจุบันกรมสรรพากรดำเนินงานผ่านกลไกเชิงนโยบายและมาตรการจูงใจทางภาษีแทนการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง ร่วมกับการดึงผู้ให้บริการเอกชน (Service Provider) เข้ามาช่วยกระจายภาระงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่และยุทธศาสตร์ SMILE RD ส่งผลให้มีผู้ประกอบการเข้าร่วมสะสมถึง 10,423 ราย อย่างไรก็ตามระบบยังเผชิญอุปสรรคสำคัญด้านกระบวนการตรวจสอบทางเทคนิคที่มีหลายขั้นตอน ข้อจำกัดของสิทธิใบรับรองดิจิทัล (CA) ความซับซ้อนของไฟล์ XML คุณภาพของระบบ และความง่ายในการใช้งาน (UI/UX) ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระงานของบุคลากรและสร้างภาระซ้ำซ้อนให้แก่ผู้ประกอบการ สำหรับแนวทางการพัฒนาระบบเพื่อรองรับการเป็นองค์กรดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ กรมสรรพากรต้องยกระดับโครงสร้างพื้นฐานสู่ระบบคลาวด์ พัฒนา UI/UX นำข้อมูล XML ไปประมวลผลเป็น Big Data เพื่อใช้ประเมินความเสี่ยงอัตโนมัติภายใต้หลักการจัดเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวแต่ใช้ร่วมกันได้ รวมถึงปรับเปลี่ยนมุมมองจากการเป็นเพียงผู้รับข้อมูลภาษีไปสู่การเป็นผู้สร้างระบบการอำนวยความสะดวกโดยเร่งปรับแก้กฎหมาย ข้อบังคับ และลดขั้นตอนที่ใช้กระดาษลง เพื่อลดระยะเวลาและต้นทุนธุรกรรมของทุกภาคส่วนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กรมสรรพากรควรจัดทำระบบบริการกลางผ่านเว็บไซต์ของกรมสรรพากรฟรี (Web portal) เพื่อลดช่องว่างทางดิจิทัล โดยกรมสรรพากรควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งแพลตฟอร์มกลางของรัฐ ที่ยอมให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กและวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้ามาค้าขายข้อมูล สร้างเอกสาร e-Tax Invoice & e-Receipt ทำการลงลายมือชื่อดิจิทัล และส่งมอบให้ผู้ซื้อรวมถึงนำส่งกรมสรรพากรได้โดย "ไม่มีค่าใช้จ่าย" เพื่อตัดวงจรต้นทุนค่าบริการของ Service Provider เอกชนออกไปสำหรับกลุ่มเปราะบางทางเศรษฐกิจ
2. ควรปฏิรูปกฎหมายเพื่อลดความซ้ำซ้อน โดยมีการแก้ไขกฎกระทรวงหรือประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เพื่อยกเว้นหน้าที่การจัดทำรายงานภาษีซื้อ - ภาษีขายในรูปแบบกระดาษหรือไฟล์เอกสารแยกต่างหากสำหรับผู้ประกอบการที่จัดทำและนำส่งข้อมูล e-Tax Invoice & e-Receipt เต็มรูปแบบเข้าสู่ระบบของกรมสรรพากรแล้ว โดยให้ระบบสารสนเทศหลังบ้านทำการประมวลผลรายงานดังกล่าวให้ผู้ประกอบการโดยอัตโนมัติ

3. ควรปรับปรุงกระบวนการอนุมัติ บ.อ.01 เป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบ ปรับปรุงระบบงานของเจ้าหน้าที่ บอ. และเจ้าหน้าที่สรรพากรพื้นที่ โดยยกเลิกการพิมพ์เอกสาร บ.อ.01 ใส่กระดาษ แล้วเปลี่ยนไปเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลนิติบุคคลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และระบบยืนยันตัวตนกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ระบบทำการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นและอนุมัติสิทธิการนำส่งข้อมูลผ่านระบบอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยลดเวลาจาก 7 วันทำการให้เหลือไม่เกิน 1 วันทำการ

4. ยกระดับสถาปัตยกรรมระบบข้อมูลเป็นคลาวด์อัจฉริยะ โดยเร่งรัดการจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ย้ายฐานข้อมูลจากแบบเดิมไปสู่ระบบ Centralized Cloud Database ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของโครงสร้างไฟล์ได้ทันทีเมื่อผู้ประกอบการกดส่งไฟล์ พร้อมระบบแจ้งเตือนข้อผิดพลาด กลับไปยังผู้ส่งแบบเรียลไทม์

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งถัดไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่การประเมินความคุ้มค่าและความพึงพอใจของผู้ประกอบการในมุมมองที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ประกอบการที่เข้าระบบ e-Tax Invoice & e-Receipt กับผู้ประกอบการที่ยังไม่อยู่ในระบบ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างเชิงประจักษ์ในด้านการลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจ

2. ควรมีการศึกษาเจาะลึกถึงอุปสรรคเชิงเทคนิคและพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในระดับภูมิภาค เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบแนวทางการส่งเสริมที่เฉพาะเจาะจงกับแต่ละพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมระบบภาษีแบบเชื่อมโยง ระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเองผ่านแพลตฟอร์มกลาง เพื่อมุ่งสู่การเป็นหน่วยงานรัฐบาลดิจิทัลที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบไร้รอยต่อตามเป้าหมายของแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2569). พลิกโฉมประเทศไทย 2026 : เมื่อรัฐบาลดิจิทัลคือหัวใจหลักสู่เศรษฐกิจที่มั่นคงและโปร่งใส. ค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2569, จาก

<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/463799>

กรมสรรพากร. (2569). e-Tax Invoice & e-Receipt. ค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2569, จาก

https://etax.rd.go.th/etax_staticpage/

กรมสรรพากร. (2569). เกี่ยวกับกรมสรรพากร. ค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2569, จาก <https://www.rd.go.th/327.html>

กฤติน หนูเจริญกุล และ ปริณดา จิตราภรณ์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการจัดทำและการนำเสนอข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice & e-Receipt) ของกรมสรรพากร. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 5(2), 207-222.

แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2566–2570. (2566, เมษายน 10). ราชกิจจานุเบกษา, 140(84 ง), 14.

พงศ์เทพ หนูแก้ว. (2561). แนวทางการปรับปรุงใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ National e-Payment ของประเทศไทย. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชชานันต์ เมธาวิริยะกุล และ ปานฉัตร อาการักษ์. (2559). ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ e-Tax Invoice & e-Receipt. วารสารบัญชีปริทัศน์, 1(2), 105-116.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (ม.ป.ป.). เปลี่ยนผ่านรัฐสู่ยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). การบริหารการจัดการภาครัฐ : รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

หอสมุดรัฐสภา. (2562). National e-Payment : โครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2569, จาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/national-e-payment->

อิทธิชัย สีดำ. (ม.ป.ป.). สรุปทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ยุคดั้งเดิม – ปัจจุบัน. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

อาทนีย์ ทองสถิตย์. (2555). การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM). ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2569, จาก <https://artanee.blogspot.com/2012/04/npm.html>

อารีรัตน์ วัฒนจิง และ อุษา บุญถิอ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้ระบบ e-Tax invoice and e-Receipt : ในมุมมองของพนักงานบัญชีในบริษัทในกรุงเทพและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (2569). หัวหน้าส่วนบริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์. สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม, 5.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (2569). นักวิชาการสรรพากรชำนาญการ. สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม, 5.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4. (2569). นักวิชาการภาษีปฏิบัติการ. สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม, 5.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6. (2569). ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค. สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. พฤษภาคม, 7.